

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

Παρουσίαση του κεφαλαίου 11 του βιβλίου "Clinical Klein" του R.D. Hinshelwood

Τίτλος: **Το να γνωρίζεις και να σε γνωρίζουν** (On knowing and being known)

Από τη **Νάγια Πολυχρονίδου**

Κάποιοι ψυχαναλυτές δουλεύουν με βάση μια θεραπευτική συμμαχία χωρίς προβλήματα κατά την οποία αναλυτής και αναλυόμενος εξερευνούν το ασυνείδητο του θεραπευόμενου. Οι κλαϊνικοί αναλυτές βλέπουν αυτή τη συμμαχία σαν αναπόφευκτα προβληματική γιατί πιστεύουν ότι είναι επιρρεπής σε συγκρούσεις και ταραχές, όπως όλες οι άλλες πτυχές της προσωπικότητας του ασθενούς –και μάλιστα και του αναλυτή. Η ψυχανάλυση λειτουργεί σε μια περιοχή όπου προσφέρεται ένα άλλο είδος σύνδεσης. Η ψυχανάλυση είναι μια ευκαιρία να γνωρίσει ο ένας τον άλλον και να γνωριστεί από τον άλλον, «να αντιμετωπίσουμε τα συναισθήματα και να τα υποβάλλουμε σε σκέψεις». Αυτό έχει πλέον ειπωθεί σε σύνδεση K. Έχει σχηματιστεί εντός της αρένας της μεταβίβασης και αντιμεταβίβασης και δε μπορεί να διαχωριστεί από τις καταιγίδες της συναισθηματικής συσχέτισης.

Αρχικά, θα εξετάσουμε το σημαντικό σύγχρονο θέμα του συμβολισμού. Σκεφτόμαστε τη δυσκολία που έχουν οι σχιζοφρενείς με διαταραχές σε γνωστικό επίπεδο στη σκέψη και γνώση και την περίεργη προσφυγή τους στη χρήση των «ιδεογραμμάτων». Αυτό οδήγησε τη Hanna Segal να ερευνήσει το σχηματισμό συμβόλου και τι προβλήματα προκύπτουν από αυτό.

Συμβολοποίηση (Symbol formation)

Για να επιτευχθεί η χρήση των συμβόλων απαιτείται η ικανότητα για τη διπλή αναγνώριση του αντικειμένου. Να αναγνωριστεί σαν αντικείμενο από μόνο του – μια λέξη για παράδειγμα και επίσης να αναγνωριστεί ότι σημαίνει και κάτι άλλο. Μια λέξη είναι ένα μοτίβο σχεδιασμένο σε ένα κομμάτι χαρτί αλλά είναι επίσης μια οντότητα που σημαίνει κάτι. Η λέξη μήλο στη σελίδα είναι ένα μαύρο χνάρι από μελάνι σε άσπρο χαρτί. Σημαίνει επίσης ένα φρούτο που μπορεί να φαγωθεί, είναι κόκκινο ή πράσινο κλπ.

Η Segal προώθησε την άποψη ότι η ικανότητα για συμβολοποίηση είναι επηρεασμένη από τη λειτουργία της προβλητικής ταύτισης. Σε περισσότερο βίαιες μορφές υπάρχει απώλεια των ορίων μεταξύ του εαυτού και των αντικειμένων. Έπειτα το αντικείμενο (σύμβολο) μπερδεύεται με το ψυχικό περιεχόμενο του υποκειμένου (την έννοια που αυτός ή αυτή θέλει να συμβολίσει). Έννοια και

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

σύμβολο γίνονται ταυτόσημα, εξισώνονται. Το σύμβολο γίνεται το συμβολοποιημένο πράγμα. Η Segal (1975) το ονόμασε αυτό «συμβολική εξίσωση» κυρίως για να το διαχωρίσει από την κανονική συμβολοποίηση. Σαφώς, αυτό επιδρά πολύ έντονα στην ικανότητα προς σκέψη. Εάν τα σύμβολα είναι ακριβώς τα πράγματα που συμβολίζουν τότε πρέπει να χρησιμοποιούνται με τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα πράγματα. Η Segal παρουσίασε υλικό από δύο ασθενείς για να το εξηγήσει.

Παράδειγμα : Ο ασθενής με το βιολί

Ο ασθενής Α ήταν ένας ιδρυματοποιημένος σχιζοφρενής. *Είχε ερωτηθεί κάποτε από το γιατρό του γιατί είχε σταματήσει να παίζει βιολί από τότε που αρρώστησε. Απάντησε με κάποια επιθετικότητα, «Γιατί? Περιμένεις να αυνανίζομαι μπροστά σε κόσμο»? ...*

Το βιολί που είχε στα χέρια του και το γεννητικό του όργανο –ίσως με ντροπή- ήταν το ίδιο και το αυτό. Τα όρια μεταξύ του συμβόλου και του εξωτερικού αντικειμένου είχαν διαβρωθεί. *Για τον Α, το βιολί είχε ταυτιστεί/εξισωθεί τόσο πολύ με το γεννητικό του όργανο ώστε το να το ακουμπήσει μπροστά σε κόσμο είχε γίνει αδύνατο.*

Αυτό αντιπαραβάλλεται με τον επόμενο ασθενή, τον Β, ο οποίος μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα σύμβολα ως αναπαραστάσεις, όχι εξισώσεις.

Παράδειγμα : ένα άλλο βιολί

Ο ασθενής Β δημιουργεί τα σύμβολο διαφορετικά. *Ονειρεύτηκε μια νύχτα ότι αυτός και μια κοπέλα έπαιζαν και οι δύο βιολί(ντουέτο). Είχε συνειρμούς με αυνανισμό, χάρδια κλπ από τα οποία διαφαίνονταν καθαρά ότι το βιολί αντιπροσώπευε το γεννητικό του όργανο σε μια αυνανιστική φαντασίωση σε σχέση με ένα κορίτσι.*

Το βιολί εδώ αναπαριστούσε μια φαντασίωση, δεν ήταν η πραγματικότητα ενός αυνανισμού. Με αυτήν την έννοια, θα μπορούσε να προσθέσει κάποια ευχαρίστηση και ικανοποίηση από αυτό που αναπαριστούσε(αυνανισμό) με την έκφραση των μουσικών του ικανοτήτων.

Η συμβολική αναπαράσταση του αυνανισμού παίζοντας το βιολί είναι σαφώς διαφορετική από τη ξεκάθαρη ντροπιαστική εξίσωση του χαϊδέματος του βιολιού με τον αυνανισμό. Αυτό που κάνει τη αληθινή διαφορά είναι η ικανότητα να δούμε στο σύμβολο κάποια προσωπική ή κοινωνική αξία που το σύμβολο δεν έχει. Η διαδικασία του να βάζει κανείς κάτι προσωπικό σε ένα εξωτερικό αντικείμενο (σύμβολο) εξαρτάται από το αν το όριο μεταξύ του εαυτού και των εξωτερικών

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

αντικείμενων παραμένει ανέπαφο. Αυτό με τη σειρά του εξαρτάται από τη μορφή των προβλητικών ταυτίσεων που χρησιμοποιεί το άτομο. Εάν η προβλητική ταύτιση επιτυγχάνεται με βία, με μεγάλες μεταβιβάσεις μερών του εγώ και με επακόλουθη παραμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας και της ταυτότητας του αντικείμενου, τότε τα σύμβολα γίνονται συγκεκριμένα αυτό το πρόσωπο ή πτυχές αυτού ή αυτής. Όψεις της πραγματικότητας, η σκέψη και η εμπιστοσύνη παραμορφώνονται σοβαρά.

Από την άλλη μεριά, η μορφή της προβλητικής ταύτισης που είναι λιγότερο βίαιη και παραμορφωτική της προσωπικότητας είναι ένα θεμέλιο για τη διαδικασία του συμβολισμού και για επικοινωνία. Σε αυτό το μη βίαιο άκρο του φάσματος, γίνεται ελαφρώς μια χρέωση νοήματος στο σύμβολο – το νόημα εκδηλώνεται παρά εκκενώνεται από το άτομο. Τέτοια έκφραση δεν ενοχλεί τα όρια ανάμεσα στο υποκείμενο και το σύμβολο, το αντικείμενο (σύμβολο) μπορεί να κρατήσει την αληθινή του ταυτότητα ενώ αναπαριστά κάτι άλλο. Έτσι, η επικοινωνία και τα σύμβολα δεν αποτελούν απλώς μία κοινή συμφωνία αναφορικά με τη χρήση τους μέσα σε έναν λεκτικό πολιτισμό, αλλά απαιτούν σε μια αρχική προϋπόθεση την ικανότητα μιας επικοινωνιακής μορφής προβλητικής ταύτισης.

Σκέπτεσθαι (Thinking)

Η διαταραγμένη συμβολοποίηση οδηγεί σε διαταραγμένο τρόπο σκέψης. Οι διαταραχές σκέψης που υπάρχουν σε σχιζοφρενείς αναπτύσσονται από τα συγκεκριμένα (concrete) σύμβολα διαμορφωμένα εξισωτικά. Η σκέψη είναι σημαντικά ενισχυμένη μόλις μπορέσει να επιτευχθεί ένας συμβολισμός, ειδικά λέξεις. Για να το θέσουμε διαφορετικά: Αυτό το βήμα από το συγκεκριμένο αντικείμενο στο σύμβολο παραλληλίζεται με τη μετατροπή από τις σωματικές αισθήσεις σε ψυχολογικές εμπειρίες. Οι σκέψεις ύστερα από αυτό αρχίζουν να παράγονται και αυτό προκαλεί στο μυαλό την εξέλιξη της ικανότητας για σκέψη. Αυτή η πορεία μετατροπής – από τις αισθήσεις στις εμπειρίες – αντιπαραβάλλεται με την άλλη πορεία της άμεσης εκκένωσης των συναισθημάτων. Για παράδειγμα, την πείνα θα τη βιώσει κάποιος στο στομάχι σαν πόνο από πείνα και απλώς θα εκφορτιστεί ως σωματικός πόνος που χρειάζεται αγωγή ή απλώς κραυγή για βοήθεια. Ή αυτά τα συναισθήματα μπορούν να μείνουν στο μυαλό και να αναγνωριστούν ως μια κατάσταση που απαιτεί φαγητό – αυτό αναπαριστάται ως πείνα – και στην οποία μπορεί να προστεθεί μια κατάλληλη σκέψη που θα οδηγήσει ίσως στο να φτιάξει κάποιος ένα σάντουιτς.

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

Αυτού του είδους η διαδικασία της μετατροπής από αισθήσεις σε εμπειρίες διατυπώθηκε, χωρίς ποτέ να ερευνηθεί, από την Susan Isaacs όταν περιέγραψε πως «η φαντασίωση είναι το ψυχικό επακόλουθο, η ψυχική εκπρόσωπος του ενστίκτου» (1948). Ο Bion και μετέπειτα οι Κλαϊνικοί έχουν ασχοληθεί με αυτή τη ειδική περιοχή για να ερευνήσουν τη λειτουργία που εμπλέκεται στη γένεση της ασυνείδητης φαντασίωσης, εμπειριών, νοήματος και σκέψης μέσα από τις σωματικές διαδικασίες. Και τι συμβαίνει αν κάτι πάει στραβά. Ο Bion έδωσε τον όρο “alpha function”-λειτουργία άλφα- στη διαδικασία μετατροπής και την περιέγραψε με όρους ψυχικού ή συναισθηματικού περιέχοντος(container). Τα ψυχολογικά σύμβολα είναι «περιέκτες» για τις σωματικές αισθήσεις. Οι αισθήσεις συσσωρεύονται στο μυαλό το οποίο μέσω του συλλογισμού τους δίνει νόημα και μπορεί να τις χρησιμοποιήσει για σκέψεις.

Στο επόμενο παράδειγμα, σε αυτή η διαδικασία κάτι πάει στραβά. Ας θυμηθούμε τον ισχυρισμό της Segal ότι ο σχηματισμός συμβόλου διαταράσσεται από τη βίαια μορφή της προβλητικής ταύτισης.

Παράδειγμα : αποτυχία νοήματος και επικοινωνίας

Η Segal περιέγραψε μια ασθενή, η οποία λόγω μη διανοητικών συνδέσεων οδηγήθηκε σε δυσκολίες στην επικοινωνία. Προσπαθούσε να βοηθηθεί μέσω της φιλοσοφίας, φιλολογίας και σύγχρονων γλωσσών.

Η λεκτική της επικοινωνία, ιδιαίτερα στην αρχή της ανάλυσης ήταν πολύ δύσκολο να κατανοηθεί. Είχα συχνά δυσκολίες να ακολουθήσω το συνειδητό νόημα. Η ασθενής είχε την τάση να κακομεταχειρίζεται τις λέξεις, να μπερδεύει γλώσσες μεταξύ τους κλπ. Συχνά δεν υπήρχε μεγάλη σχέση ανάμεσα σε αυτό που έλεγε, σε αυτό που εννοούσε και σε αυτό που βασικά σκεφτόταν. Το ασυνείδητο νόημα ήταν συχνά ακόμη πιο πολύ μπερδεμένο. Οι μη λεκτικές ενδείξεις ήταν επίσης απύσυχες ή παραπλανητικές. Για παράδειγμα, ο τόνος της φωνής της ή η έκφραση του προσώπου της συχνά δε σχετίζονταν με την ψυχική της κατάσταση. Ο συμβολισμός της ήταν μερικές φορές πολύ συγκεκριμένος (concrete). Συχνά ανταποκρίνονταν στις ερμηνείες με φυσικές αισθήσεις. Οι λέξεις βιώνονταν σα συμπαγή πράγματα, συχνά σαν όγκος μέσα της. Μερικές φορές μιλούσε για πολύ ώρα και συνειδητοποιούσα ότι δεν έχει πει κάτι συγκεκριμένο ή αληθινό για να το κρατήσω.

Αυτό που είναι ξεκάθαρο είναι ότι η ικανότητα να ξεχωρίσουμε τις λέξεις (σύμβολα) από τις αισθήσεις είναι διαταραγμένη. Οι λέξεις είναι τόσο αφηρημένες που μοιάζουν ότι δε συνδέονται με τίποτα. Άλλες φορές μοιάζουν να εξισώνονται με

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

σωματικές αισθήσεις. Η ασθενής δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα κανονικό λεκτικό περιέχον στο οποίο θα τοποθετήσει τις εμπειρίες της για να μπορέσει έτσι να τις επικοινωνήσει. Στην πραγματικότητα φαίνεται ότι συμβαίνει το αντίθετο, το νόημα εξαφανίζεται.

Την ίδια ώρα, μπορώ να παρατηρήσω πόσο αδειάζει τα λόγια μου από κάθε νόημα, σαν να ακούει μια ερμηνεία και αμέσως να την μετατρέπει σε κάποιο φιλοσοφικό ή ψυχαναλυτικό αφηρημένο όρο, συχνά καταστρέφοντας τελείως το νόημα.

Συναντάμε ένα αντικείμενο που απογυμνώνει το νόημα, ένα περίεργο αντικείμενο (bizarre object). Χρησιμοποιούμε την ιδέα του περιέχοντος και μπορεί να αναρωτιόμαστε τι είδους εμπειρία γίνεται εδώ. Σε αντίθεση με τη φυσιολογική λειτουργία του περιέχοντος που ντύνει με λέξεις γεμάτες νόημα τις εμπειρίες της, αυτή η ασθενής φαίνεται να έχει ένα εσωτερικό αντικείμενο το οποίο παριστάνει το αντίθετο του περιέχοντος. Απογυμνώνει το νόημα από τα λόγια της και τα λόγια του αναλυτή.

Σε αυτές τις μορφές λειτουργίας, κάποιος μπορεί να δει μια διαταραχή μεταξύ του περιέχοντος και περιεχόμενου. Όταν παραείναι συγκεκριμένο, το κομμάτι που προβάλλεται είναι τελείως ταυτισμένο με το περιέχον/άτομο που περιέχει. Όταν είναι κενή νοήματος, το περιέχον και αυτός που εμπειριέχεται έχουν μια σχέση αμοιβαίου αδειάσματος ο ένας του άλλου. Αυτή η αμοιβαία καταστροφική σχέση μεταξύ του κομματιού που προβάλλει και του περιέχοντος φαίνεται να σχετίζεται περισσότερο με φθόνο και ναρκισσισμό.

Δεν επιτρέπεται να υπάρχει έξω από την ίδια τίποτε που θα μπορούσε να προκαλέσει φθόνο. Είχε διάφορα όνειρα χαρακτηριστικά, που απεικόνιζαν τον ναρκισσισμό της. Για παράδειγμα, ήταν στο κρεβάτι με έναν νέο άνδρα κολλημένη πάνω του αλλά ο νέος αυτός άνδρας ήταν η ίδια.

Αυτή η παντοδύναμη μορφή προβλητικής ταύτισης φαίνεται να λειτουργεί έτσι ώστε να αρνείται τον αποχωρισμό μεταξύ αυτής και του αντικειμένου και έτσι αρνείται ότι το αντικείμενο είναι κάποιος άλλος. Έτσι ναρκισσιστικά δεν χρειάζεται να νιώσει τον πόνο βλέποντας τον αποχωρισμό, τη διαφορά του άλλου ή τις πολύτιμες ιδιότητές του που μπορεί να οδηγήσουν σε φθόνο. Μπορούμε να σκεφτούμε με τη Segal, ότι αυτό το άτομο συνήθως έχει φαντασιώσεις ένωσης (προβλητική ταύτιση) και επιδεικνύει ολική παραμόρφωση των συμβόλων.

Μετά από πολλαπλά τέτοια όνειρα, έφερε ένα διαφορετικό. Ήταν σε ένα σπίτι, η σοφίτα του οποίου ήταν σε αποσύνθεση. Δεν ήθελε να δώσει καμία σημασία επειδή αυτή ζούσε σε μεσαίο όροφο μεταξύ του ισογείου και του πάνω ορόφου. Είχε

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

διάφορους χρήσιμους συνειρμούς στο όνειρο. Έχει ένα διαμέρισμα σε ένα σπίτι με 3 διαμερίσματα. Ο ιδιοκτήτης του σπιτιού θέλει να συμμετάσχει και η ίδια στο κόστος για την επιδιόρθωση της σοφίτας. Είναι θυμωμένη με αυτό επειδή πιστεύει ότι είναι άδικο. Είναι βέβαια αλήθεια ότι είχε υπογράψει συμβόλαιο για αυτό αλλά ήταν ανόητη που το έκανε. Το διαμέρισμά της δεν κινδυνεύει από τη χαλασμένη σοφίτα γιατί είναι στη μέση αλλά νιώθει άσχημα για τους φίλους της που μένουν στο από πάνω διαμέρισμα. Μετά είπε ότι το μεσαίο πρέπει να είναι το στομάχι της και άρχισε να παραπονιέται για σωματικά συμπτώματα. Η σοφίτα πρέπει να είναι το κεφάλι της που είναι σε άσχημη κατάσταση, Δεν μπορεί να σκεφτεί ούτε να δουλέψει. Πιστεύει ότι το κεφάλι της πρέπει να είναι δική μου έγνοια.

Η κατεστραμμένη σοφίτα αποδόθηκε στο ότι η ασθενής είχε κάποια επίγνωση της πνευματικής διάλυσης της επικοινωνίας της, δηλαδή το κεφάλι της ήταν γεμάτο από κατεστραμμένες επικοινωνίες. Ωστόσο, απόσχισε την έγνοια της για αυτό και το πρόβαλλε στην ευθύνη της ψυχαναλύτριας (ιδιοκτήτη στο όνειρο). Μπορούμε να δούμε την προβλητική ταύτιση –η αίσθηση της ασθενούς για την προσωπική ευθύνη είναι επίτηδες επανατοποθετούμενη στην ευθύνη της αναλύτριας της για αυτήν: Έπρεπε να της ερμηνεύσω την απάρνηση του αναλυτικού συμβολαίου, ότι και οι δύο πρέπει να ανησυχούμε για το κεφάλι της και να συνδέουμε τους φίλους που ζουν στον επάνω όροφο με εσωτερικά αντικείμενα, σκέψεις και συναισθήματα που η ίδια δεν ήθελε να την ανησυχούν. Τι συμβαίνει όμως όταν ερμηνευτεί η προβλητική ταύτιση; Αλλά αργότερα στη συνεδρία έπρεπε να τονίσω ότι ανεξαρτήτως των παραπόνων για την κατάσταση στο κεφάλι της, υπήρχε κάτι ανώτερο στη συμπεριφορά της, ειδικά στο γεγονός ότι παρόλο που παραπονιόταν στη συνεδρία για το πόσο άδεια ένιωθε και ανίκανη να επικοινωνήσει, φαινόταν ότι υπήρχε αρκετή υπερηφάνεια στις μεταφορές της, που γινόταν περισσότερο πλούσιες καθώς η συνεδρία κυλούσε.

Η ερμηνεία οδήγησε σε μια αλλαγή στη συμπεριφορά, μια ανωτερότητα αλλά επίσης και μια αναγνώριση του κενού. Πιστεύω ότι μπορούμε να κατανοήσουμε από προηγούμενα παραδείγματα πόσο το κενό αυτό αντιπροσωπεύει εμπειρίες της ασθενούς από κάτι που έχει χαθεί. Με μια περαιτέρω ερμηνεία μπορεί να φανεί κάτι πιο ξεκάθαρο: Όταν το ερμήνευσα, μάλλον απρόθυμα το είπε, ενώ μιλούσε για το μεσαίο όροφο, σκεφτόταν βασικά τον πρώτο όροφο με μια έκφραση που η οικογένεια της χρησιμοποιούσε για να υποδηλώσει την «ανώτερη τάξη».

Η ασθενής άρχισε να συνειδητοποιεί τις συμπεριφορές υπεροχής, την παντοδυναμία στο να επιμένει να διατηρηθεί η προβλητική ταύτιση στοχεύοντας στην άρνηση της εξάρτησής της από το μυαλό της αναλύτριας προκειμένου να σκεφτεί. Αν και αρχικώς είχε ενοχληθεί από τη δυσκολία της στην επικοινωνία, έγινε

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

ανώτερη από την αναλύτρια στις οποίες τα χέρια είχε εναποθέσει το πρόβλημα του να κράτα το μυαλό της και τα εσωτερικά της αντικείμενα σε τάξη, και έτσι ανώτερη της διαδικασίας του να γίνεται κατανοητή και να δίνει νόημα. Η Segal συνεχίζει στα γραπτά της να περιγράφει την περίπτωση της Helen Keller που ήταν κουφή και άλαλη, και έμαθε να μιλά μέσω της δασκάλας της. Η ασθενής της είχε επίσης διαβάσει την αυτοβιογραφία της Keller αλλά κατανόησε το ίδιο γεγονός σαν η Helen να ανακάλυψε μια νοηματική γλώσσα και την έμαθε αυτή στη δασκάλα της. Η Helen με όλες τις αναπηρίες της είχε επιτύχει μια πλήρης επικοινωνία με το κοινό της και η φτωχή ασθενής μου πάλευε με το πρόβλημα της επικοινωνίας. Δεν είχε ακόμη δεχτεί ότι έμαθε να μιλάει από τους γονείς της.

Η σημασία αυτής της περίπτωσης είναι να αναδείξει πόσο η παντοδύναμη προβληματική ταύτιση συγκρούεται σοβαρά με τη συμβολική επικοινωνία. Αυτή η ασθενής δεν ήταν ψυχωσική και η σκέψη δεν ήταν κατακερματισμένη αλλά είναι ξεκάθαρο πόσο η προβληματική ταύτιση παρόλα αυτά συγκρούεται με τη δική της ταυτότητα-ένιωθε άδεια, χρήσιμα κομμάτια της που είχαν να κάνουν με την ευθύνη και την έγνοια είχαν χαθεί –και πόσο αυτό εμποδίζει την επικοινωνιακή «Κ σύνδεση» πάνω στην οποία ο αναλυτής και αναλυόμενος εργάζονται στον να γνωριστούν και να γνωρίσουν ο ένας τον άλλον. Τα εσωτερικά αντικείμενα της ασθενούς δεν αναπτύχθηκαν σαν περιέχον ώστε να την κάνουν ικανή να κατανοήσει την ίδια και του άλλους. Αντιθέτως, η υπεροχή της την οδήγησε να δημιουργήσει ένα φοβερό αντικείμενο που ήταν ανώτερο από τη δουλειά του να γνωρίσει τον εαυτό της.

Έχουμε δει παραδείγματα ασθενών που φαίνονται να μην είχαν μια κατάλληλη μητέρα για να βοηθήσει τη διαδικασία μετατροπής των συναισθημάτων σε σύμβολα. Αυτή η «λειτουργία Α» (μετατροπής) περιλαμβάνει το περιέχειν των εμπειριών. Και σε πρώτη φάση, όταν το παιδί είναι πολύ μικρό, αυτή η λειτουργία πρέπει να υποστηριχθεί από ένα εξωτερικό αντικείμενο, μια «μητέρα». Και αυτή η λειτουργία έχει επανειλημμένα ενδοβληθεί για να χτιστεί ένα εσωτερικό αντικείμενο που θα εγκαταστήσει προοδευτικά την ικανότητα του παιδιού να «γνωρίσει τον εαυτό του». Στο ψυχαναλυτικό πεδίο, είναι το μυαλό του αναλυτή που αναπαράγει αυτή τη μητρική λειτουργία για να μπορεί ο ασθενής να ενδοβάλει. Τώρα είμαστε σε θέση να δούμε ότι τα προβλήματα του «γνωρίζειν» (knowing) μπορούν να προκύψουν από δύο κατευθύνσεις : πρώτα, το εξωτερικό αντικείμενο (μητέρα, αναλυτής) μπορεί να λειτουργήσει λανθασμένα, όπως περιέγραψε και ο Bion για τον ασθενή του που ένιωσε αποστερημένος από ένα τέτοιο αντικείμενο, δεύτερον, όπως με την ασθενή της Segal, που μόλις γνωρίσαμε, η ασθενής έχει εσωτερικές πηγές (φθόνο) που την τοποθετούν σε μια ανώτερη θέση, αρνούμενη να αναγνωρίσει την εξάρτησή της από ένα εξωτερικό αντικείμενο

Ομάδα εργασίας για την κλαϊνική προσέγγιση στην Ψυχανάλυση Απρίλιος 2015

που μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα από όσο αυτή. Σε αυτή την περίπτωση, δε μπορεί να ενδοβληθεί κανένα εσωτερικό αντικείμενο κατανόησης και έτσι να αναπτυχθεί μέσα της.

Η απόκτηση της ικανότητας να σκεφτεί κάποιος και να γνωρίσει συνεπάγεται την δημιουργία ενός εσωτερικού αντικειμένου ικανού για να δώσει νόημα. Μια τέτοια σύνδεση, γνωστή και ως «σύνδεση K» από τον Bion, είναι η εμπειρία του γνωρίζω και με γνωρίζουν. Η Brenman Pick, για παράδειγμα το περιέγραψε αυτό με τη μορφή της αμοιβαίας εξερεύνησης στο επίπεδο της σχέσης μεταβίβασης-αντιμεταβίβασης. Η ασθενής της Segal διέλυσε αυτή την «σύνδεση K», διέλυσε και το συμβόλαιό της και τις διεργασίες σκέψης. Ο Bion το ονόμασε αυτό $-K$ (minus K).

Η ικανότητα να σκεφτείς κάτι, να γνωρίσεις και να γνωριστείς εξαρτάται από την εξέλιξη του ανθρώπου μέσα από το πρώιμα στάδια του Οιδιπόδειου συμπλέγματος και ειδικά από την ιδιότητα να διατηρεί την επιθυμία να γνωρίσει τους γονείς του και τις πράξεις τους.